

INSTRUKCJA POLSKIEGO ZWIĄZKU ŻEGLARSKIEGO NR 1/2023 W SPRAWIE WYDAWANIA PATENTÓW ŻEGLARSKICH

Na podstawie:

- 1) Ustawy z dn. 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1097, 2642);
 - 2) Ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 515, 1604, 2185, 2687, z 2023 r. poz. 261);
 - 3) Ustawa z dnia 18 września 2001 r. Kodeks morski (Dz.U.2001 poz. 1545);
 - 4) Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie uprawiania turystyki wodnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 460 z późn. zm.);
 - 5) Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki oraz Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania upoważnienia do przeprowadzania egzaminu potwierdzającego posiadanie odpowiedniej wiedzy i umiejętności z zakresu żeglarstwa oraz warunków kadrowych i organizacyjnych koniecznych do przeprowadzania tego egzaminu (Dz. U. z 2013 r. poz. 602 z późn. zm.);
 - 6) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie granic między śródlądowymi wodami powierzchniowymi a morskimi wodami wewnętrznymi i wodami morza terytorialnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1138);
 - 7) § 31 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 stycznia 2018 r. w sprawie kwalifikacji i przeszkolenia członków załóg jachtów komercyjnych oraz warunków ich uzyskiwania (Dz. U. z 2018 r. poz. 490);
 - 8) wykładni ministra właściwego ds. kultury fizycznej,
- Zarząd Polskiego Związku Żeglarskiego wprowadza co następuje:

ROZDZIAŁ I POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Patenty żeglarskie są wydawane przez Biuro Polskiego Związku Żeglarskiego na podstawie następujących dokumentów:
 - 1) w przypadku patent żeglarza jachtowego:
 - a) wniosek o wydanie patentu zawierający: imię i nazwisko, miejsce i datę urodzenia, adres zamieszkania oraz podpis wnioskodawcy, datę, rodzaj patentu, zdjęcie o wymiarach 3,5 x 4,5 cm; dla usprawnienia i przyspieszenia procedury wydania patentu rekomendujemy skorzystanie z bezpłatnego Generators wniosków dostępnego na stronie internetowej PZZ <https://patenty.pya.org.pl/>;
 - b) oryginał zaświadczenia o zdaniu egzaminu potwierdzającego posiadanie wiedzy i umiejętności z zakresu żeglarstwa;
 - c) pisemna zgoda rodziców lub opiekunów prawnych na uprawianie turystyki wodnej – w przypadku osoby małoletniej;
 - d) potwierdzenie opłaty za wydanie patentu żeglarskiego;
 - e) kopia dokumentu tradycyjnego lub zdjęcie dokumentu elektronicznego upoważniającego do skorzystania ze zniżki 50% za wydanie patentu żeglarskiego – w przypadku uczniów i studentów w wieku do 26 lat,
 - 2) w przypadku patentu jachtowego sternika morskiego:
 - a) wniosek o wydanie patentu zawierający: imię i nazwisko, miejsce i datę urodzenia, adres zamieszkania oraz podpis wnioskodawcy, datę, rodzaj patentu, zdjęcie o wymiarach 3,5 x 4,5 cm; dla usprawnienia i przyspieszenia procedury wydania patentu rekomendujemy skorzystanie z bezpłatnego Generators wniosków dostępnego na stronie internetowej PZZ <https://patenty.pya.org.pl/>;
 - b) oryginał zaświadczenia o zdaniu egzaminu potwierdzającego posiadanie wiedzy i umiejętności z zakresu żeglarstwa;
 - c) dokumenty potwierdzające spełnienie wymagań stażowych tj. odbycie co najmniej dwóch rejsów po wodach morskich w łącznym czasie co najmniej 200 godzin żeglugi;
 - d) potwierdzenie opłaty za wydanie patentu żeglarskiego;

- e) kopia dokumentu tradycyjnego lub zdjęcie dokumentu elektronicznego upoważniającego do skorzystania ze zniżki 50% za wydanie patentu żeglarskiego – w przypadku uczniów i studentów w wieku do 26 lat,
- 3) w przypadku patentu kapitana jachtowego:
 - a) wniosek o wydanie patentu zawierający: imię i nazwisko, miejsce i datę urodzenia, adres zamieszkania oraz podpis wnioskodawcy, datę, rodzaj patentu, zdjęcie o wymiarach 3,5 x 4,5 cm; dla usprawnienia i przyspieszenia procedury wydania patentu rekomendujemy skorzystanie z bezpłatnego Generатора wniosków dostępnego na stronie internetowej PZZ <https://patenty.pya.org.pl/>;
 - b) dokumenty potwierdzające spełnienie wymagań stażowych tj. odbycie po uzyskaniu patentu jachtowego sternika morskiego co najmniej sześciu rejsów po wodach morskich w łącznym czasie co najmniej 1200 godzin żeglugi, w tym co najmniej 400 godzin samodzielnego prowadzenia jachtu o długości kadłuba powyżej 7,5 m, oraz co najmniej jeden rejs powyżej 100 godzin żeglugi na jachcie o długości kadłuba powyżej 20 m oraz jeden rejs powyżej 100 godzin żeglugi po wodach pływowych z zawinięciem do co najmniej dwóch portów pływowych;
 - c) potwierdzenie opłaty za wydanie patentu żeglarskiego;
 - d) kopia dokumentu tradycyjnego lub zdjęcie dokumentu elektronicznego upoważniającego do skorzystania ze zniżki 50% za wydanie patentu żeglarskiego – w przypadku uczniów i studentów w wieku do 26 lat.
2. Dokumenty sporządzone w języku obcym dołącza się wraz z ich tłumaczeniem na język polski sporządzonym przez tłumacza przysięgłego, z wyłączeniem kart rejsu i opinii z rejsu sporządzonych na dwujęzycznych (polsko-angielskich) drukach rekomendowanych przez Polski Związek Żeglarski.

ROZDZIAŁ II DOKUMENTY POTWIERDZAJĄCE SPEŁNIENIE WYMAGAŃ STAŻOWYCH

1. Dokumenty potwierdzające spełnienie wymagań stażowych to w szczególności pozytywne opinie z odbytych rejsów wystawione przez kapitana jachtu, karty rejsu lub – w przypadku rejsów prowadzonych samodzielnie – inne dokumenty potwierdzone przez armatora jachtu.
2. **Opinia z rejsu** jest uniwersalnym dokumentem stażowym, w którym kapitan potwierdza staż żeglugi na jachcie, lecz również praktykę stoczniową lub postoju pod warunkiem stosownego oznaczenia rodzaju praktyki. Opinia z rejsu powinna zawierać następujące dane:
 - 1) o osobie, która odbywała staż – imię, nazwisko, posiadany stopień żeglarski, numer patentu, funkcja pełniona podczas rejsu, jednoznaczną ocenę pozytywną lub negatywną;
 - 2) o jachcie, na którym realizowano staż – nazwa, numer rejestracyjny, długość kadłuba;
 - 3) o rejsie stażowym – daty i porty zaokrętowania i wyokrętowania, sumę godzin żeglugi - pod żaglami i na silniku, odwiedzone miejsca, pływy i porty pływowe, jeśli występują;
 - 4) o kapitanie – imię, nazwisko, stopień żeglarski, numer patentu, dane kontaktowe oraz czytelny podpis kapitana lub pieczęć imienna i parafka kapitana.
3. **Karta rejsu** potwierdza staż morski na funkcji kapitana jachtu, odbycie rejsu i zgodność danych z rzeczywistością poświadczają armator jachtu. W przypadku żeglugi na własnym jachcie do karty rejsu należy dołączyć kopię dokumentu potwierdzającego własność jednostki. Karta rejsu powinna zawierać następujące dane:
 - 1) o kapitanie odbywającym staż – imię, nazwisko, posiadany stopień żeglarski, numer patentu;
 - 2) o jachcie, na którym realizowano staż – nazwa, numer rejestracyjny, długość kadłuba;
 - 3) o rejsie stażowym – daty i porty zaokrętowania i wyokrętowania, sumę godzin żeglugi - pod żaglami i na silniku, odwiedzone miejsca, pływy i porty pływowe, jeśli występują;
 - 4) o armatorze – nazwa lub imię i nazwisko, dane kontaktowe (np. w formie pieczęci firmowej) oraz czytelny podpis armatora lub osoby upoważnionej do reprezentowania armatora.
4. **Inne dokumenty potwierdzające staż** – staż morski na kapitana jachtu może zostać potwierdzony w innej formie dokumentowej poświadczony przez armatora po zakończeniu rejsu, jak np. list potwierdzający, wyciąg z dziennika jachtowego, poświadczona kopia dziennika jachtowego pod warunkiem, że dokument będzie zawierał następujące dane:
 - 1) o kapitanie odbywającym staż – imię, nazwisko, posiadany stopień żeglarski, numer patentu;
 - 2) o jachcie, na którym realizowano staż – nazwa, numer rejestracyjny, długość kadłuba;
 - 3) o rejsie stażowym – daty i porty zaokrętowania i wyokrętowania, sumę godzin żeglugi - pod żaglami i na silniku, odwiedzone miejsca, pływy i porty pływowe, jeśli występują;

- 4) o armatorze – nazwa lub imię i nazwisko, dane kontaktowe (np. w formie pieczęci firmowej) oraz czytelny podpis armatora lub osoby upoważnionej do reprezentowania armatora.

ROZDZIAŁ III DEFINICJE Z ZAKRESU WYMAGAŃ STAŻOWYCH

1. **Staż żeglarski** – rejsy na jachtach w celu uzyskania doświadczenia, wiedzy i umiejętności w zakresie bezpiecznej nawigacji i manewrowania jachtem oraz radzenia sobie w różnych sytuacjach, które mogą wystąpić podczas podróży morskiej. Staż żeglarski obejmuje wyłącznie rejsy na jednostkach pływających przeznaczonych do uprawiania turystyki wodnej, rekreacji, sportu lub szkolenia tj. jachtach żaglowych, które mogą być wyposażone w pomocniczy napęd mechaniczny, z wyłączeniem:
 - 1) jachtów motorowych, w tym skuterów wodnych i łodzi pneumatycznych,
 - 2) otwartopokładowych jednostek pływających przeznaczonych do regat i zawodów sportowych tj. łodzi klas regatowych,
 - 3) desek surfingowych, desek z żaglem lub innych podobnych jednostek pływających,
 - 4) promów i statków pasażerskich, statków służących do transportowania wszelkich rodzajów ładunków, statków badawczych i specjalistycznych, holowników, barek, okrętów MW i statków służb państwowych;
 - 5) jednostek używanych do wykonywania rybołówstwa komercyjnego.
3. **Rejs stażowy morski** – podróż jachtem po wodach morskich spełniająca jednocześnie dwa kryteria:
 - 1) kryterium celu tj.: do wskazanego miejsca np. kotwiczowiska, innego akwenu albo do osiągnięcia konkretnej pozycji geograficznej, spełnienie kryterium celu (np. rejs dookoła Gotlandii lub dookoła świata) nie wymaga zawinięcia do innego portu;
 - 2) kryterium czasu tj. trwający nie krócej niż 48 godzin licząc od zaokrętowania do wyokrętowania, ponieważ zaplanowanie i przygotowanie nawigacji, aprowizacji i logistyki rejsu oraz zapewnienie doświadczeń w zakresie bezpieczeństwa oraz podziału zadań między członkami załogi wymaga więcej czasu.

Sesja manewrowa w jednym porcie lub kilkugodzinna żegluga i inne formy uprawiania turystyki wodnej nie są rejsami, jeśli jednocześnie nie spełniają kryterium czasu i celu.
4. **Staż na wodach pływowych** – obejmuje co najmniej 100 godzin żeglugi po wodach pływowych, z uwzględnieniem prądów pływowych na akwenach, gdzie mają wpływ na strategię nawigacyjną, przewidywania zmian wysokości wody w czasie, w tym możliwość wystąpienia osuchów oraz planowanie czasu wystąpienia żądanej wysokości wody i przewidywanie wartości i kierunku prądu. Należy podać godziny żeglugi po oceanach i morzach z wyłączeniem żeglugi po wodach Morza Bałtyckiego, Śródziemnego, Czarnego oraz Karaibskiego.
5. **Zawinięcie do portu pływowego** – umiejętność korzystania z infrastruktury portowej oraz sposobów postoju w portach o zmiennej głębokości, w tym pracy cumami, używania pływających pomostów i śluz. Zawinięcie do portu pływowego oznacza wejście jachtem do portu, czyli port początkowy, z którego nastąpiło tylko wyjście nie może być zaliczony do stażu. Pod uwagę brane będą tylko porty uwzględnione w uznanych publikacjach i almanachach, w których średni skok pływu (różnica wysokości pomiędzy średnią wysoką wodą i średnią niską wodą) przekracza 1,5 metra.
6. **Staż na dużych jachtach** – żeglowanie na żaglowcu różni się od żeglowania na jachtach nie tylko wielkością i konstrukcją jednostki, ale także sposobem manewrowania i żeglowania, co wymaga dobrej znajomości taktyki żeglugi łączącej teorię żeglowania, umiejętność obsługi żagli, planowanie podróży opartej na prowadzeniu nawigacji meteorologicznej. Dodatkowo, staż na żaglowcu pozwala na zdobycie doświadczenia w pracy z załogą, kierowaniu nią oraz reagowaniu i radzeniu sobie z nietypowymi sytuacjami. Warunek 100 godzin żeglugi na jachcie o długości kadłuba powyżej 20 metrów, powinien pozwalać na zdobycie doświadczenia w zakresie manewrowania jednostką o większych gabarytach i masie, jak również w zakresie występowania odmiennych procedur formalnych dla dużych jednostek – np. VTS.
7. **Samodzielne prowadzenie jachtu** – przygotowuje do ponoszenia pełni odpowiedzialności za załogę i jacht. W przypadku prowadzenia jachtu o długości kadłuba powyżej 18 m (czyli przekraczającej uprawnienia jachtowego sternika morskiego) należy załączyć kopię dokumentu uprawniającego prowadzącego lub kopie dokumentów jachtu zezwalające na prowadzenie takich jednostek – np. zagraniczny certyfikat skippera lub zagraniczny certyfikat bezpieczeństwa jachtu.
8. **Staż na wodach pływowych i dużych jachtach** - osoba ubiegająca się o patent kapitana jachtowego musi wykazać się stażem pływania oddzielnie w liczbie 100 godzin na jachcie o długości

kadłuba powyżej 20 m zdobytym w trakcie jednego rejsu i niezależnie od tego stażem pływania w liczbie 100 godzin żeglugi po wodach pływowych z zawinięciem do co najmniej dwóch portów pływowych zdobytym w trakcie jednego rejsu. By spełnić warunki stażowe niezbędne do uzyskania patentu kapitana jachtowego, należy spełnić każdy z ww. warunków w trakcie jednego rejsu¹ i rozłącznie².

9. **Staż odbyty po uzyskaniu uprawnień jachtowego sternika morskiego** – staż po dacie wystawiania patentu jachtowego sternika morskiego lub dacie nabycia uprawnień, o ile jest uwidoczona na patencie. W przypadku osób, które uzyskały uprawnienia jachtowego sternika morskiego na podstawie wymiany patentu sternika jachtowego lub posiadają patent sternika jachtowego który może zostać wymieniony na patent jachtowego sternika morskiego do stażu zalicza się również rejsy odbyte po dacie wystawiania patentu sternika jachtowego³.
10. **Godziny żeglugi** – do godzin żeglugi zaliczany jest czas żeglugi pod żaglami i na silniku podany z dokładnością do pół godziny (0,5 h). Postój w porcie, na kotwicy lub boi nie jest wliczany do godzin żeglugi w rejsach stażowych na patenty żeglarskie.
11. **Długość kadłuba** (L_H) - jest wymiarem, który stanowi dystans pomiędzy płaszczyzną przechodzącą przez najdalej wysunięty punkt kadłuba jachtu w części dziobowej i płaszczyzną przechodzącą przez najdalej wysunięty punkt kadłuba jachtu w części rufowej. Długość ta zawiera wszystkie konstrukcyjne i integralne elementy kadłuba takie jak dziobnica, tylnica, nadburcie i połączenie kadłuba z pokładem. Długość ta nie zawiera części demontowalnych, które mogą być odłączone od kadłuba i niemających wpływu na ciągłość konstrukcyjną kadłuba jachtu takich jak wytyk, bukszpryt, kosz dziobowy lub rufowy, ster, napęd zaburtowy i jego mocowanie, platforma kąpielowa, listwa odbojowa i tym podobne, jeżeli nie mają wpływu na własności hydrostatyczne jachtu. Dla jachtów wielokadłubowych, każdy z kadłubów powinien być mierzony indywidualnie, a jako długość kadłuba uznaje się wymiar dłuższego z kadłubów.

ROZDZIAŁ IV ZASADY WYMIANY PATENTÓW ŻEGLARSKICH

1. Zgodnie z § 25 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie uprawiania turystyki wodnej (Dz.U. z 2013 r., poz. 460 z późn. zm.) dotychczas wydane patenty zachowują ważność w zakresie potwierdzanych nimi uprawnień i mogą zostać wymienione, na wniosek posiadacza, na patenty wydawane na podstawie ww. rozporządzenia, z uwzględnieniem kryteriów określonych w § 25 ust. 1 ww. rozporządzenia.
2. Zgodnie z § 23 ust. 1 Zarządzenia Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z dnia 25 sierpnia 1969 r. w sprawie sportowych stopni żeglarskich i motorowodnych (M.P. nr 42 poz. 338 oraz z 1974 r. nr 31 poz. 189) patenty stopni żeglarskich wystawione przez PZZ po 1 stycznia 1957 r. zachowały ważność z następującymi ograniczeniami:
 - 1) patenty jachtowych sterników morskich z rozszerzonymi uprawnieniami podlegały wymianie w terminie do dnia 31 marca 1970 r. na patenty jachtowych kapitanów żeglugi bałtyckiej;
 - 2) patenty sterników jachtowych wymagały stwierdzenia odbycia stażu 500 mil morskich na jachcie balastowym w żegludze po wodach morskich, a w razie braku tego stwierdzenia posiadaczom tych patentów poczynając od dnia 1 kwietnia 1970 r. przysługują tylko uprawnienia do prowadzenia po śródlądowych drogach wodnych jachtów żaglowych bez ograniczeń oraz w porze dziennej jachtów niezatapialnych o powierzchni żagli do 20 m² w żegludze po morskich wodach wewnętrznych.Mając na uwadze powyższe patenty sterników jachtowych wydane przed dniem 1 stycznia 1970 r. mogą zostać wymienione na patenty jachtowych sterników morskich wydawane na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów w przypadku udokumentowania przez wnioskodawcę stażu 500 mil morskich na jachcie balastowym w żegludze po wodach morskich. W przypadku braku udokumentowania ww. stażu patenty sterników jachtowych wydane przed dniem 1 stycznia 1970 r. mogą zostać wymienione na patenty żeglarzy jachtowych⁴.
12. Zgodnie z § 24 ww. Zarządzenia Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z dnia 25 sierpnia 1969 r. w sprawie sportowych stopni żeglarskich i motorowodnych (M.P. nr 42 poz. 338 oraz z 1974 r. nr 31 poz. 189) z dniem 1 stycznia 1970 r. utraciły ważność wydane na podstawie dotychczasowych przepisów upoważnienia żeglarzy do prowadzenia jachtów do 15 m² żagla; upoważnienia te podlegały wymianie na patenty żeglarza jachtowego przewidziane w ww. Zarządzeniu. Osoby, które nie dokonały wymiany ww. upoważnień na patenty żeglarza jachtowego, nie mogą się ubiegać się o wymianę ani o wydanie nowego patentu na podstawie przepisów

Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie uprawiania turystyki wodnej, w celu uzyskania patentu żeglarza jachtowego powinny ponownie podejść do egzaminu na patent żeglarza jachtowego⁵.

13. Wymiana patentów żeglarskich przez osoby, które zmieniły imię lub nazwisko jest dokonywana wyłącznie na wniosek zainteresowanych, a nowe dane osobowe są weryfikowane przez Polski Związek Żeglarski na podstawie przedstawionego przez zainteresowanego dokumentu stwierdzającego urzędowo zmianę imienia lub nazwiska⁶.
14. Przepisy Rozporządzenia Ministra Sportu i Turystyki z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie uprawiania turystyki wodnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 460 z późn. zm.) w § 13 ust. 1 i 2 wskazują, że patent kapitana jachtowego i jachtowego sternika morskiego są dokumentami kwalifikacyjnymi potwierdzającymi odpowiednio uprawnienia do uprawiania turystyki wodnej na jachtach motorowych odpowiadające patentowi kapitana motorowodnego i motorowodnego sternika morskiego. Podobnie patent kapitana motorowodnego oraz motorowodnego sternika morskiego wraz z patentem żeglarza jachtowego są dokumentami kwalifikacyjnymi potwierdzającymi odpowiednio uprawnienia do uprawiania turystyki wodnej na jachtach żaglowych odpowiadające patentowi kapitana jachtowego oraz jachtowego sternika morskiego. Powyższe nie wyklucza możliwości wydawania przez właściwe polskie związki sportowe na podstawie posiadanych patentów żeglarskich odpowiednich patentów motorowodnych i na podstawie posiadanych patentów motorowodnych odpowiednich patentów żeglarskich⁷.
15. Zgodnie z 37a ust. 6 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1097, 2642) osoba, która uzyskała uprawnienia do uprawiania turystyki wodnej w innym państwie, może uprawiać turystykę wodną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie posiadanych uprawnień potwierdzonych stosownym dokumentem. Przepis ten jasno oznacza, że osoba posiadająca dokumenty wydane w innym państwie potwierdzające uprawnienia do uprawiania turystyki wodnej może w zakresie posiadanych uprawnień uprawiać turystykę wodną na terytorium RP. Natomiast nie oznacza to, że posiadane uprawnienia wydane w innym państwie odpowiadają systemowi uprawnień obowiązującemu w Polsce. Nie daje to podstawy do wydawania na podstawie obcych dokumentów polskich patentów i licencji⁸.
16. Patent jest dokumentem urzędowym i jako taki podlega zwiększonej ochronie. Anulowanie dokumentu urzędowego jest czynnością organów administracji i wymaga odpowiedniej podstawy prawnej na poziomie ustawy. W przypadku ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej brak jest przepisów w tym zakresie. Tym samym nie ma podstawy prawnej do anulowania uprzednio wydanych patentów żeglarskich⁷.

ROZDZIAŁ V POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Niniejsza instrukcja wchodzi w życie z dniem 1 września 2023 r.

Załączniki:

- 1a. Karta rejsu – wersja polska.
- 1b. Karta rejsu – wersja polsko-angielska.
- 2a. Opinia z rejsu – wersja polska.
- 2b. Opinia z rejsu – wersja polsko-angielska.
3. Oświadczenie zgoda rodziców/opiekunów prawnych.
4. Wykładnie ministra właściwego ds. kultury fizycznej w sprawie wydawania patentów żeglarskich i motorowodnych.

¹ wykładnia MSIT z dn. 15 października 2018 r. sygn. akt. DSW.442.173.2018.MB.2

² wykładnia MSIT z dn. 15 lutego 2018 r. sygn. akt. DSW.442.24.2018.MB.2

³ wykładnia MSIT z dn. 8 maja 2015 r. sygn. akt. DSW/454/90/2015/MB2/2

⁴ wykładnia MSIT z dn. 11 kwietnia 2014 r. sygn. akt. DSW/454/30/2014/MB2/6

⁵ wykładnia MSIT z dn. 25 października 2013 r. sygn. akt. DSW/454/87/2013/MB2/2

⁶ wykładnia MSIT z dn. 31 października 2013 r. sygn. akt. DSW/454/89/2013/MB2/2

⁷ wykładnia MSIT z dn. 28 czerwca 2013 r. sygn. akt. DP-WPL/024/5/2013/PM/2

⁸ wykładnia MSIT z dn. 10 października 2013 r. sygn. akt. DSW/454/79/2013/MB2/2